

عنوان مقاله:

حیران مست یا هوشیار حیران؟ «بررسی و تحلیل دیدگاه های مولوی و شمس درباره سکر و حیرت»

محل انتشار:

فصلنامه شعرپژوهی (بوستان ادب)، دوره 13، شماره 1 (سال: 1400)

تعداد صفحات اصل مقاله: 28

نویسندگان:

سمانه السادات آقاداتی - دانشگاه اصفهان، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه زبان و ادبیات فارسی.

سیدعلی اصغر میرباقری فرد - گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

طاہرہ خوشحال دستجردی - گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

خلاصه مقاله:

هرچند موافقت آرای شمس و مولانا و اثرگذاری های دوسویه شان از کسی پنهان نیست؛ ولی در موضعی با یکدیگر اختلاف دارند. سکر و حیرت از مواضع اساسی اختلاف در مشرب عرفانی و معرفت شناسی این دو عارف است که در وجوه مختلف، اعم از تعریف، مقدمات، اقسام و نتایج، شایسته ی تامل و مقایسه ی تحلیلی است. این مقاله بر آن است علاوه بر بیان و بررسی تفاوت دیدگاه ها، پاسخ مناسبی برای چرایی این اختلاف آراء داشته باشد. تبیین این اختلاف در مطالعات تطبیقی مولوی پژوهی و شمس پژوهی اهمیت ویژه ای دارد؛ زیرا می توان گفت تفاوت آراء شمس و مولانا از همان دیدار اول با موضوع سکر و حیرت و در بیانی دقیق تر، رجحان صحو بر سکر آغاز می شود. به این دلیل که اهل صحوی همچون شمس از اهل سگری چون مولانا درباره ی میزان برتری مقام هوشیار اعلا یعنی پیامبر(ص) بر مرتبه ی بایزید، مست مشهور، سوال می پرسد. در واقع، غرض اصلی شمس از ملاقات با مولانا، رساندن وی به مرتبه ی صحو و شناخت برترین هوشیار است تا به تبع معرفت ایشان بتواند به معرفت النفس، معرفت الرب و توحید اصیل دست یابد. بنابراین، همان طور که پیامبر(ص) بر تارک مقام ولایت و نبوت، خواهان دستگیری و هدایت بایزید است، شمس نیز با برخورداری از اوصاف قهر و لطف حق، چونان نبی و ولی صاحب سر هوشیاری است که بر همه ی امور از جمله مرتبه ی مستی مولانا آگاهی دارد و راضی به توقف او در مرتبه ی دوم مستی نیست؛ بنابراین خود را بنده ی نازنین حق می داند تا مولانا در سایه ی هدایتش پس از طی مستی عالم روح به مستی راه خدا، مستی از خدا و درنهایت هوشیاری رسد تا در این جایگاه هرچند مست تر، هوشیارتر و هوشیارکننده ی جهان و عالمی باشد.

کلمات کلیدی:

واژه های کلیدی: سکر و حیرت، شمس تبریزی، صحو، مشرب عرفانی، مولوی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1454129>

